

STORTINGET

Representantforslag 47 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Seher Aydar

Dokument 8:47 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Seher Aydar om å styrke sykelønnsordningen

Til Stortinget

Bakgrunn

Sykelønnsordningen er en bærebjelke i velferdsstaten. Samtidig har den enkelte alvorlige hull. Stadig flere arbeidsfolk opplever at arbeidsgiverne nekter dem sykepenger ved å bestride sykemeldingene deres. Når en sykemelding blir bestridt, står den ansatte uten inntekt fram til Nav får behandlet bestridelsen fra arbeidsgiver. Med dagens lange køer i Nav kan dette ta opptil flere måneder.

Omfanget er størst i næringer som har vært preget av sosial dumping, og der de ansatte har lite makt. Fra fagbevegelsen blir det rapportert om at bestridelser skyldes mistillit til arbeidstakere, og at bedrifter bestrider alle sykemeldinger av prinsipp. Å bestride sykemeldinger er et svært alvorlig og inngripende tiltak, og kan i verste fall føre til stor økonomisk nød for syke arbeidstakere eller til at syke blir tvunget på jobb av økonomisk nødvendighet. I bedrifter og bransjer uten sterke fagforeninger kan arbeidsgiver bruke dette kraftige virkemiddelet uten risiko. Det er ingen begrensning for antall ganger en enkelt bedrift kan bestride sykemeldinger.

Det mangler i dag god statistikk om omfanget av bestridelser av sykemeldinger. Dessverre er det grunn til å tro at det er store mørketall som følge av at ansatte gir opp krav, slutter eller tvinger seg på jobb selv om de er syke.

Selv om sykelønn er en lovpålagt, statlig ytelse, er det store klasseforskjeller i hvordan ordningen fungerer i praksis. For mange arbeidstakere er det en selvfølge å få lønnen sin utbetalt som vanlig, også når de er syke. Ansatte med mindre makt og i enkelte bransjer er derimot prisgitt at Nav utbetaler sykepenger korrekt og tidsnok etter at arbeidsgiverperioden er over. Dette er ofte de samme arbeidstakerne som i tillegg får lav lønn og har dårlige arbeidsvilkår.

For å sikre alle arbeidstakere lønn under sykdom, uten opphold, mener forslagsstillerne at det bør innføres plikt til at alle arbeidsgivere skal forskuttere sykelønn til sine ansatte. Dersom krav om sykelønn bestrides, bør bevisbyrden snus, og det er arbeidsgiver som bør få tilbake sine eventuelle utgifter i etterkant når Nav har avgjort saken. Forslagsstillerne mener også at det er nødvendig med en kunnskapsinnhenting for å få mer informasjon om omfanget av bestridelser av sykemeldinger og om hvem som utsettes for dette.

Flere egenmeldingsdager kan avlaste fastlegene

Mange blir friske etter kort tids sykdom. Likevel bruker folk og helsevesen mye tid og ressurser på å dokumentere sykefravær. Forslagsstillerne mener at det må bli slutt på dette, slik at helsepersonell kan bruke mer tid på å gjøre folk friskere og mindre tid på dokumentasjon og papirarbeid.

I dag har folk rett på tre sammenhengende egenmeldingsdager. Gjennom tariffavtale har imidlertid mange arbeidstakere rett på åtte egenmeldingsdager. Flere egenmeldingsdager er tidsbesparende både for den enkelte arbeidstaker og for fastlegene. I Mandal

kommune førte et prøveprosjekt med 365 egenmeldingsdager til lavere sykefravær.

Fastlegeutvalget anbefalte i sin rapport fra 2023 at egenmelding bør utvides til 16 sammenhengende dager, tilsvarende arbeidsgiverperioden i sykepenges. Utvalget mente at arbeidsgiver kunne kreve legeattest i perioden, men at de i slike tilfeller skal betale for dette.

Forslagsstillerne mener at det ikke er noen grunn til å ikke vise alle arbeidstakere tillit med hensyn til å kunne ta ut flere egenmeldingsdager.

Bedre ordninger for langtidssyke

Langtidssyke blir i dag presset ut av sykelønnsordningen, selv om de jobber deltid eller har gode utsikter til å bli friske. For eksempel er det mange med kreftdiagnoser som har gode prognoser selv om behandlingsperioden er over ett år. Gruppen går kraftig ned i inntekt når sykelønnsperioden på ett år er over, og dette kan gjøre det vanskeligere å bli helt frisk og å stå i jobb.

Mange er sykemeldte fordi de mangler oppfølging eller behandling fra det offentlige. Det er særlig urimelig at folk går kraftig ned i inntekt fordi helsekøene er lange.

Forslagsstillerne mener at det bør mykes opp i de rigide reglene om at sykelønn aldri kan utbetales lenger enn ett år eller ved gjentakende sykdom. En mulig endring er å innføre en tidskonto som gjør at delvis sykemeldte kan beholde sykepengene over en lengre periode. Mange kreftpasienter som lider av utmattelse etter behandling, vil kunne nyte godt en av slik ordning, ettersom gruppen kan ha mulighet til å gradvis trappe opp arbeidsdeltakelsen. I tillegg bør ytelser for langtidssyke, som arbeidsavklaringspenger og uføretrygd, økes, blant annet ved å heve minstesatsene.

Styrket sikkerhetsnett for frilansere og selvstendig næringsdrivende

Faste ansettelser skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv, men i bransjer der det ikke er mulig, bør selvstendig næringsdrivende ha et like godt sikkerhetsnett ved sykdom som andre arbeidstakere. Frilansere har i dag ikke rett på sykepenges før den 17. dagen ved sykdom, og dette kan bety store økonomiske problemer for selvstendig næringsdrivende som blir syke. Forslagsstillerne mener at det er nødvendig å styrke ordningene for denne gruppen slik at alle får nødvendig inntektssikring ved sykdom.

Sykelønnskutt er feil medisin

Enkelte tar til orde for å kutte i dagens sykelønnsordning for å få ned sykefraværet. Det er feil medisin. Kutt i sykelønnsordningen vil ikke gjøre folk friskere,

bare fattigere. Det kan gi lavere målt sykefravær, men vil øke sykenærværet fordi folk blir tvunget til å gå på jobb av økonomisk nødvendighet. Kutt vil gi dårligere folkehelse fordi utbredelsen av smittsomme sykdommer vil øke, og det vil føre til at flere blir varig uføre fordi de blir enda dårligere av å presse seg på jobb når de er syke.

Det er ønskelig og mulig å inkludere flere i arbeidslivet og bedre folkehelsen. Forslagsstillerne mener at det bør iverksettes en rekke tiltak. Sykehusene bør styrkes for å få ned ventetidene på nødvendig behandling. Saksbehandlingstidene i Nav bør også bli kortere, og Nav bør få økte midler til å følge opp syke og andre utenfor arbeidslivet. Det bør opprettes flere kommunale fastlegestillinger der fastlegene bruker mindre tid på å drive firma og får mer tid til pasientene. Bemanningen innen viktige velferdstjenester der sykefraværet er høyt, bør økes, for eksempel innen barnehage, SFO og helsesektoren. Når det er få folk på jobb, sliter ansatte seg raskere ut og blir oftere syke. Fribeløpet for uføre bør også heves til 1 G for å gjøre det lettere for langtidssyke å arbeide ved siden av trygd enn tilfellet er i dag.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om tiltak som kan begrense omfanget av bestridelser av sykemeldinger fra arbeidsgivere.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å pålegge arbeidsgivere å forskuttere utbetaling av sykepenges.
3. Stortinget ber regjeringen utrede omfanget av bestridelser av sykemeldinger, hvilke grupper som rammes av bestridelser, hvilke konsekvenser det fører til for de rammede, og i hvilke bedrifter og bransjer bestridelser hyppigst skjer.
4. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide antall egenmeldingsdager.
5. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide sykelønnsperioden i enkelte tilfeller, blant annet gjennom innføring av en tidskonto i sykepengeordningen, spesielle regler ved enkelte diagnoser og adgang til forlenget sykepengeperiode dersom sykdommen skyldes unormalt lang ventetid i helsevesenet eller mangel på tilrettelegging fra Nav.
6. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til hvordan frilansere og selvstendig næringsdrivende kan gis bedre inntektssikring ved sykdom.

28. januar 2025

Mímir Kristjánsson

Seher Aydar